

‘Laat wie dat kan, ervoor openstaan.’

LBHT-bijbelstudies:

De meest bekende teksten in de Bijbel over homoseksualiteit.

‘Niet iedereen staat open voor wat ik nu ga zeggen, alleen zij aan wie het gegeven is. (...) Laat wie dat kan, ervoor openstaan.’

Jezus, in Matteüs 19:11-12 (GNB)

LHBT-Bijbelstudies over

Matteüs 19

Genesis 19

Leviticus 18 en 20

2 Samuel 1

Romeinen 1

1 Korintiërs 6

en andere teksten

WESTERKERK AMERSFOORT

INLEIDING

Voor jullie liggen zes Bijbelstudies over de meest bekende Bijbelteksten voor het gesprek over homoseksualiteit. Na twee gemeenteavonden over LHBT – hoewel het gesprek over LHBT breder te voeren is dan alleen over homoseksualiteit en over deze zes teksten – is dit een volgende stap in het verstaan wat God van ons wil in ons christelijk samenleven nu. Wij zijn het lichaam van Christus op aarde. We leven een heilig leven in de wereld, als zout en licht. De wereld kijkt naar ons en kent God, in Jezus, door ons heilig leven. De Bijbel leert ons hoe te leven. Deze studies helpen daarbij.

De studies kan iedereen voor zichzelf of samen met anderen doen. We kiezen voor Bijbelstudies omdat God met zijn Geest door zijn Woord spreekt in en door zijn gemeente. Als kerkenraad willen we zo Gods stem horen en verstaan. We vragen jullie om met deze studies voor jezelf of met elkaar de Bijbel te lezen. En dan ontvangen we graag jullie reacties op het e-mailadres scriba@westerkerk.org of via het postadres van de kerk.

Je kunt de volgende studies doen:

- “Jezus over (on)geordende verbintenissen” (Matteüs 19)
- “Ongastvrij Sodom en Gomorra” (Genesis 19)
- “Heilig volk van God” (Leviticus 18 en 20)
- “Tedere liefde van David & Jonathan” (2 Samuel 1)
- “De tegennatuurlijke wereld” (Romeinen 1)
- “Doe elkaar geen onrecht aan” (1 Korintiërs 6)

Je kunt alle studies doen of een paar. Ze hoeven ook niet in een bepaalde volgorde gedaan te worden. (Doe in ieder geval de eerste studie, de belangrijkste studie: over het Jezuswoord.) In elke Bijbelstudie staan steeds deze twee vragen centraal: hoe lees je deze Bijbeltekst? En: wat is hier de bijdrage aan het gesprek over homoseksualiteit?

De studies hebben het karakter van *tekstuitleg met verwerking*. Buitenbijbelse bronnen (oude cultuur, archeologie, filosofie e.d.) zijn niet of nauwelijks onderdeel van deze studies. De nadruk ligt op de Bijbelteksten zelf, op wat er staat. Dus gaan we de vertelling, de wetstekst, ofwel het betoog tekstinhoudelijk langs. De studies hebben niet het karakter van een wetenschappelijke exegese omdat ze op jullie, de gemeente, gericht zijn. Dat betekent dat de studies compact zijn. Wel worden de brontalen Hebreeuws en Grieks gebruikt bij de uitleg. Verder vind je geen uitgebreide verwijzingen naar theologische literatuur. De studies gaan uit van de Nieuwe Bijbelvertaling, andere vertalingen worden expliciet genoemd. Wanneer er in de studies Bijbelteksten aangehaald worden, dan zijn deze teksten meestal in de noten te vinden. Aan het eind van deze zes studies volgt een hoofdstuk ‘Opbrengst’ met een aantal concluderende opmerkingen.

Laat deze Bijbelstudies ook ingebed zijn in gebed; vraag Gods Geest om inzicht bij het lezen van de Bijbel. En bid ook voor ons als kerkenraad, zoals wij ook voor jullie bidden. Het is ons verlangen om samen in overeenstemming met de Heilige Geest (Handelingen 15:28) elkaar te vinden als broers en zussen rondom het Woord van God, en in wat Hij voor ons heeft bedacht. We bidden jullie Gods zegen toe bij het doen van deze studies.

De kerkenraad van de Westerkerk Amersfoort.
(Amersfoort, 15 februari 2021)

* * *

Dankjewel.

De bulk van het studie- en schrijfwerk is gedaan door predikant Dick Welfing. De kerkenraad bedankt de groep 'Ecce Homo' (de LHBT-gespreksgroep van de Westerkerk) voor al het voorbereidende denk- en studiewerk, zijn emerituspredikant Gerrit Gunnink voor de theologische feedback, de oudste catechisatiegroepen voor hun bijdragen en de 'Werkgroep Leerhuis' en diverse gemeentelieden voor het meelesen.

* * *

Jezus over (on)geordende verbintenissen (Matteüs 19)

“[11] Hij zei tegen hen: ‘Niet iedereen kan deze kwestie begrijpen, alleen degenen aan wie het gegeven is: [12] er zijn mannen die niet trouwen omdat ze onvruchtbaar geboren werden, andere omdat ze door mensen onvruchtbaar gemaakt zijn, en er zijn mannen die niet trouwen omdat ze zichzelf onvruchtbaar gemaakt hebben met het oog op het koninkrijk van de hemel. Laat wie bij machte is dit te begrijpen het begrijpen!’”

Jezus spreekt in de Bijbel nergens expliciet over homoseksualiteit. Het is volgens de Bijbel voor hem geen onderwerp voor zijn leer of onderwijs geweest. Toch zegt Jezus in slechts één vers iets wat gaat over mensen die beperkt of niet de heteroseksualiteit kunnen beleven, niet kunnen trouwen en vooral: geen kinderen kunnen krijgen. En dat gaat dan over ‘eunuchen’. Eunuchen zijn mannen die aangeboren, dan wel zelf veroorzaakt of door anderen veroorzaakt letsel aan hun geslachtsdelen hadden waardoor zij beperkt of niet de heteroseksualiteit konden beleven; in het bijzonder kinderen krijgen. Daarom wordt deze tekst ook wel aangehaald in het gesprek over homoseksualiteit. Daarbij komt dat Jezus als de Zoon van God voor christenen de belangrijkste autoriteit is. En ook al zegt hij niets over homoseksualiteit; alles wat hij er impliciet wel over zegt is onderwerp voor studie en vraagt er om, om onder de bede van Gods Geest te worden begrepen. Jezus benadrukt dit begrijpen van het eunuchwoord dan ook nog eens nadrukkelijk twee keer in deze twee verzen.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

Jezus spreekt over het onderlinge samenleven in het koninkrijk van de hemel (18:1-35). Dat is de setting van dit gesprek met de farizeeën en later met zijn leerlingen. Het is een gesprek over hoe man en vrouw (19:1-9), eunuchen (19:10-12) met het geloof van kinderen (19:13-15) onderling samenleven in het koninkrijk.

Lees Matteüs 19:1-15 hieronder en de uitleg daarbij:

“[1] Nadat Jezus deze rede had uitgesproken, verliet hij Galilea en ging hij langs de overkant van de Jordaan naar Judea. [2] Grote massa’s mensen volgden hem, en hij genas hen ter plekke. [3] Toen kwamen er farizeeën op hem af om hem op de proef te stellen. Ze vroegen: ‘Mag een man zijn vrouw om willekeurig welke reden verstoten?’ [4] Hij zei: ‘Hebt u niet gelezen dat de schepper de mens bij het begin mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt?’ [5] En hij vervolgde: ‘Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één worden; [6] ze zijn dan niet langer twee, maar één. Wat God heeft verbonden, mag een mens niet scheiden.’ [7] Toen vroegen ze hem: ‘Waarom heeft Mozes dan voorgeschreven haar een scheidingsbrief te geven en haar zo te verstoten?’ [8] Hij antwoordde: ‘Omdat u harteloos en koppig bent, daarom heeft Mozes u toegestaan uw vrouw te verstoten. Maar dat is niet vanaf het begin zo geweest. [9] Ik zeg u: wie zijn vrouw verstoot en met een ander trouwt, pleegt overspel, tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis.’ [10] Hierop zeiden zijn leerlingen: ‘Als het met de verhouding tussen man en vrouw zo gesteld is, kun je maar beter niet trouwen.’”

Mensen willen buiten Gods geschapen orde om

Het zijn farizeeën die Jezus vragen naar wat wij in de kerk de *scheppingsorde* zijn gaan noemen: de geschapen trouwe verbintenis tussen een man en een vrouw. Jezus antwoordt hen dan dat God Zelf die verbintenis heeft gemaakt. Met andere woorden: wat God verbindt, mag een mens niet scheiden. God heeft mensen samengebracht: een man met een vrouw. Scheiden is niet vanaf het begin zo geweest en is buiten de orde om die God geschapen heeft.

Maar God gaf wèl een uitzonderingsbepaling

Om die geschapen orde van de trouwe verbintenis tussen een man en een vrouw mogelijk te maken, schiep God – opvallend genoeg – eerst een verscheidenheid: Hij maakte de mensen namelijk mannelijk en vrouwelijk. Zo maakte Hij een gescheiden tweehed die als een eenheid samen Gods evenbeeld zijn (Genesis 1:26-27). God wil dat de mensen die geschapen orde van de trouwe verbintenis van een man en een vrouw zoeken; dat mensen elkaar liefhebben om die door God gegeven eenheid te ervaren. Maar in de tijd van Mozes blijkt dat Gods mensen zich niet duurzaam willen verbinden aan elkaar. Jezus noemt hen ‘harteloos en koppig’ omdat ze niet meer willen zoeken naar Gods geschapen orde; dat ze de onderlinge trouwe verbintenis niet willen volhouden. Daarom gaf God deze Mozaïsche uitzonderingsbepaling die een scheiding van een man en een vrouw *ordelijk* regelde. Deze bepaling staat in Deuteronomium 24:1: “Het volgende kan zich voordoen: iemand heeft een vrouw getrouwd, maar om een of andere reden is hij ontevreden over haar. Hij schrijft een scheidingsbrief, die hij bij haar vertrek aan haar meegeeft.” Het is deze uitzonderingsbepaling die de farizeeën aanhalen in vers 7. Het doel van deze uitzonderingsbepaling was niet om de scheiding – feitelijk de opheffing van Gods geschapen orde! – goed te keuren, maar om, wanneer de orde verbroken wordt, weer een orde aan te brengen (daarover hieronder meer). Deze uitzonderingsbepaling fungeerde als een wet naast de eerste wet, een orde buiten de eerste geschapen orde om. *God maakte daarmee een nieuwe orde buiten de scheppingsorde.*

“[11] Hij zei tegen hen: ‘Niet iedereen kan deze kwestie begrijpen, alleen degenen aan wie het gegeven is: [12] er zijn mannen die niet trouwen omdat ze onvruchtbaar geboren werden, andere omdat ze door mensen onvruchtbaar gemaakt zijn, en er zijn mannen die niet trouwen omdat ze zichzelf onvruchtbaar gemaakt hebben met het oog op het koninkrijk van de hemel. Laat wie bij machte is dit te begrijpen het begrijpen!’”

Maar dan spreekt Jezus óók over een uitzonderingsbepaling

Vers 12, over de eunuch, lijkt dan ineens nogal uit de lucht te komen vallen. Want wat is de link met het voorgaande stuk over de Mozaïsche uitzonderingsbepaling? Vers 11 geeft wel een inleiding: namelijk dat de eunuchkwestie alleen te begrijpen is voor wie dat is gegeven. Maar daarmee wordt nog niet een duidelijke inhoudelijke link gelegd tussen het samenleven van een man met een vrouw en de eunuch die dat niet kan beleven. Toch is er een logische link. Want: *de link is de uitzonderingsbepaling zelf!* Want precies dat principe, van de Mozaïsche uitzonderingsbepaling waarmee God een orde buiten de geschapen orde om creëerde, neemt Jezus van de farizeeën over¹ wanneer hij in vers 12 over de eunuchen begint. Zo moet je vers 12 ook lezen: *want ook Jezus maakt nu een uitzonderingsbepaling op de geschapen orde van een huwelijk tussen man en vrouw* (vers 4): een bepaling waarin hij vooral zegt dat ook eunuchen bij het koninkrijk van de hemel horen.

Jezus brengt orde aan in de ongeordendheid

Wat zegt Jezus precies in dit twaalfde vers over de eunuch? Hij noemt drie soorten eunuchen en geeft daarmee dus feitelijk een *ordering*: (1) zij die onvruchtbaar geboren werden, (2) zij die door mensen onvruchtbaar gemaakt zijn, en (3) zij die zichzelf onvruchtbaar gemaakt hebben met het oog op het koninkrijk van de hemel. Deze drie typen betreffen allemaal mannen die niet kunnen trouwen. Dus niet Gods heteroseksuele scheppingsorde van een trouwe verbintenis van een man met een vrouw kunnen zoeken. En wel omdat ze zo geboren werden, omdat ze daar door anderen toe gedwongen zijn, of doordat ze zelf – met het oog op het koninkrijk – daarin een keuze hebben gemaakt. En daarmee wordt Jezus’ ordening dus een nieuwe orde, een uitzonderingsbepaling op Gods scheppingsorde. Een uitzonderingsbepaling die ook voor nu betekenis heeft.

---

¹ Wat Jezus over de eunuchen zegt wordt hem, zonder dat ze dat dus bedoelen, door de farizeeën aangereikt!

Jezus roept op om te begrijpen, te accepteren en te ontvangen

Bovenstaande is voor velen – wel of niet gelovig – ook wel moeilijk te begrijpen geweest; in het licht van Gods geschapen orde; in het licht van onze geschiedenis en tradities en onze eigen heteroseksuele gerichtheid, en dito opvoeding en vorming. Jezus zegt dan ook nadrukkelijk in vers 11: “(...) Niet iedereen kan deze kwestie begrijpen, alleen degenen aan wie het gegeven is”. En naast vers 11 geeft Jezus zijn ordening aan het eind van vers 12 nog een uitroep teken mee. Hij doet namelijk ook nog een appèl op zijn leerlingen, op de christelijke gemeente: “Laat wie bij machte is dit te begrijpen het begrijpen!” Dus maar liefst twee keer benoemt Jezus dit punt van *begrijpen*. Dat betekent dat Jezus’ uitspraak over eunuchen blijkbaar niet voor de hele gemeente te begrijpen is.

Het Griekse woord wat de NBV hier vertaalt met ‘begrijpen’ komt van *chooréoo* en dat betekent in de letterlijke betekenis ‘ruimte maken’, ‘plaats hebben voor’ en in de figuurlijke betekenis ‘bevatten’, ‘begrijpen’, dus dat je ‘ruimte maakt in je hoofd’ zodat je kunt begrijpen. In de primaire betekenis van ‘ruimte maken’ betekent dit dat Jezus oproept om ruimte te maken voor dit woord. Volgens de vertalers van de NBV is dat dus een ‘begrijpen’, volgens de NBG, SV en HSV ‘vatten’ en volgens de GNB moet de gemeente ‘ervoor open staan’. En volgens vooral Engelse vertalingen, gaat het ook over ‘ontvangen’ of ‘accepteren’ van deze orde.² Jezus roept, gezien de andere vertalingen van *chooréoo*, misschien wel tot meer op dan alleen begrip. De gemeente zou namelijk vooral moeten accepteren dat eunuchen in het koninkrijk van de hemel leven. *De gemeente moet dit begrijpen, bevatten en er ruimte voor maken.*

Jezus vervult met dit woord de eunuchprofetie van Jesaja 56

Dus met dit ene vers brengt Jezus – God zelf – orde aan in de toen nog onbenoemde orde voor wat betreft eunuchen. En tegelijk doet hij een appèl om open te staan voor de eunuch en met hem samen te leven in het koninkrijk van de hemel. Feitelijk vervulde Jezus met deze ene uitspraak de heilsprofetie in Jesaja 56:3-5 waar staat: “[3] (...) En laat de eunuch niet zeggen: ‘Ik ben maar een dorre boom.’ [4] Want dit zegt de HEER: De eunuch die mijn sabbat in acht neemt, die keuzes maakt naar mijn wil, die vasthoudt aan mijn verbond, [5] hem geef ik iets beters dan zonen en dochters: een gedenkteken en een naam in mijn tempel en binnen de muren van mijn stad. Ik geef hem een eeuwige naam, een naam die onvergankelijk is.” Zou het nu aan de christelijke gemeente zijn om die profetie ook werkelijkheid te laten worden in het koninkrijk van de hemel hier op aarde; door een gemeente te zijn met de eunuchen van deze tijd? Waarbij het dan soms lastig is te begrijpen wie in de huidige tijd de eunuchen zijn; iets wat Jezus dus al voorzag. En je mag het ook lastig vinden. Alleen laat het geen reden zijn voor makkelijke oplossingen en al helemaal niet voor makkelijkte uitsluitingen.

“[13] Daarop brachten de mensen kinderen bij hem, ze wilden dat hij hun de handen zou opleggen en zou bidden. Toen de leerlingen hen berispten, [14] zei Jezus: ‘Laat de kinderen ongemoeid, belet ze niet bij mij te komen, want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.’ [15] En nadat hij hun de handen had opgelegd, trok hij weer verder.”

Allemaal Gods kinderen

Maar Jezus is nog niet uitgesproken. Vers 13 begint dan met het woordje ‘daarop’. Misschien hebben niet alleen de leerlingen de eunuchuitspraak van Jezus gehoord, want ineens brengen de mensen kinderen bij Jezus. Misschien naar aanleiding van wat hij net gezegd had over wie bij het koninkrijk mogen horen. Want als het koninkrijk openstaat voor mannen, vrouwen en ook eunuchen, waarom dan ook niet voor de kinderen? Jezus bevestigt dit met de woorden: “Laat de kinderen ongemoeid,

---

² Vers 11: “But he said unto them, All men cannot receive this saying, save they to whom it is given.” (KJV); “Jesus replied, ‘Not everyone can accept this word, but only those to whom it has been given.’” (NIV); “But He said to them, ‘Not all men can accept this statement, but only those to whom it has been given.’” (NAS). En het slot van vers 12: “He that is able to receive it, let him receive it.” (KJV); “The one who can accept this should accept it.” (NIV); “He who is able to accept this, let him accept it.” (NAS).

belet ze niet bij mij te komen, want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan wie is zoals zij.” En hier had Jezus in zijn toespraak vóór dit gesprek met de farizeeën en leerlingen al wat over gezegd in Matteüs 18:

“[3] en [Jezus] zei: ‘Ik verzeker jullie: als je niet verandert en wordt als een kind, dan zul je het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan. [4] Wie zichzelf vernedert en wordt als dit kind, die is de grootste in het koninkrijk van de hemel. [5] En wie in mijn naam één zo’n kind bij zich opneemt, neemt mij op. [6] Wie een van de geringen die in mij geloven van de goede weg afbrengt, die kan maar beter met een molensteen om zijn nek in zee geworpen worden en in de diepte verdrinken.’”

God wil zijn koninkrijk vullen met allerlei mensen. Mensen die zijn zoals kinderen (19:14), maar vooral willen worden als kinderen (18:3-4). Als een eunuch, of wie dan ook, zo’n kind wil worden en zichzelf wil vernederen, dan zal hij groot zijn in het koninkrijk van de hemel. En de gemeente die de eunuch van deze tijd dan opneemt, neemt Jezus *zelf* op in de gemeente (18:5). Maar mocht de gemeente de gelovige eunuch als een minderwaardig en gering persoon zien, door hem bijvoorbeeld te vertellen dat God hem veroordeelt en hem daarmee buitensluit, dan kan die gemeente beter afzinken in de diepte (18:6) dan oog in oog staan met God. Misschien geldt deze strenge waarschuwing voor hen die het eunuchwoord van Jezus wél begrijpen, maar dit nadrukkelijk níet in praktijk brengen. Dus zij die wel weten dat de eunuch bij de gemeente hoort, maar deze toch niet opnemen. En dan zou – nu het gesprek over homoseksualiteit overal in de gemeenten gevoerd wordt – het appèl van Jezus om te begrijpen, te accepteren en te ontvangen ineens heel erg duidelijk op ons afkomen.

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

Allereerst moet weer gezegd worden dat de Bijbel ons geen expliciet standpunt van Jezus geeft over homoseksualiteit, omdat homoseksualiteit geen expliciet onderwerp in Jezus’ leer of onderwijs is. Toch spreekt Jezus onverwacht over eunuchen. En wel met een inclusieve, pastorale insteek: deze geringen horen er bij (18:5 en 19:14b). In vers 12 geeft Jezus dan een nieuwe ordening: “Er zijn mannen die niet trouwen omdat ze onvruchtbaar geboren werden, andere omdat ze door mensen onvruchtbaar gemaakt zijn, en er zijn mannen die niet trouwen omdat ze zichzelf onvruchtbaar gemaakt hebben met het oog op het koninkrijk van de hemel.” Deze ordening is belangrijk omdat de LHBT-minderheid met dit Jezuswoord door God en mensen gezien wordt en hij voor hen een plek in het koninkrijk ziet. Tegelijkertijd is het voor de meerderheid, die niet onder deze uitzonderingsbepaling vallen, moeilijk om de LHBT’ers die anders zijn, of andere keuzes maken te accepteren en op te nemen. Niet voor niks doet Jezus een appèl om open te staan voor dit woord.

En als je deze ordening in drie typen eunuchen duidt in deze tijd, dan zou dat er zo uit kunnen zien:

(1) Mensen die (a) vanaf hun geboorte niet heteroseksueel gericht zijn en daardoor geen kinderen kunnen krijgen, of (b) die in het verkeerde lichaam zijn geboren waardoor zij geen kinderen kunnen krijgen met iemand die bij hen past.

(2) Mensen (a) die buiten hun toedoen onvruchtbaar zijn geworden door ongewilde castratie (zoals een ongeluk, een ziekte of ziektebehandeling), of (b) mensen die door een seksueel trauma wat hen is aangedaan (bijvoorbeeld misbruik op jonge leeftijd) een niet-heteroseksuele levensstijl hebben ontwikkeld.

(3) Mensen die ervan overtuigd zijn dat God een plan met hen heeft waar een andere of neutrale sekse bij hoort en daarom dus ook een geslachtverandering ondergaan; (a) keuze voor celibaat; (b) door een medische ingreep (operatie, hormoonbehandeling), (c) door hun gedrag te veranderen, (d) door een administratieve handeling (geslachtwijziging in de GBA), of (e) een combinatie van voorgaande.

Wat Jezus met zijn nieuwe ordening doet, is de gemeente helpen om met de eunuchen van deze tijd te leven. En Jezus doet daarbij de concrete oproep – *nadrukkelijk alléén aan hen aan wie God het begrip en de acceptatie voor dit Jezuswoord geeft!* – om ruimte te maken voor deze eunuchen in het koninkrijk van God. Deze tekst is van waarde voor Gods hele gemeente, maar in het bijzonder voor niet-heteroseksuele broers en zussen.

VOOR GESPREK

[1] Hoe zie jij de relatie tussen Jezus' uitspraak over het openstaan voor eunuchen en hoe hetero's openstaan voor mensen met een andere geaardheid?

[2] Wat betekent Jezus' appèl om hen te begrijpen, te accepteren en te ontvangen in onze gemeente?

[3] Ken je het verdriet van mensen die wel in God geloven, maar niet helemaal mee mochten doen in de christelijke gemeente vanwege hun geaardheid? Hoe kijk je daar nu naar?

[4] Wat vind je van het idee dat Jezus hier een ordening aanbrengt naast de scheppingsorde? Waarom zou hij dat doen?

[5] Hoe waardeer je het dat God soms nieuwe ordeningen aanbrengt, of uitzonderingsbepalingen geeft? Vind je dat lastig? Wordt het dan onduidelijk?

[6] Bespreek deze stelling: 'Jezus roept ons hier op om geen makkelijke oplossingen te vinden voor moeilijke vragen.'

[7] Hoe zie je de verschillende overtuigingen in de gemeente bij deze tekst in het licht van Romeinen 14 (verzen 5b,³ 10,⁴ 12-13,⁵ 17-19,⁶ 22⁷)? In de zin van: hoe maken we ruimte voor elkaar in de gemeente; wij die in diepe verbondenheid met God soms er nogal verschillende overtuigingen op na houden?

[8] Zijn wij als kerk al twintig eeuwen aan dit woord voorbij gegaan? Wat zegt dat over 'blinde vlekken'? Hoe gaan we om met het feit dat we blinde vlekken hebben; misschien ook wel in het Bijbellezen?

---

³ Vers 5b: "Laat iedereen zijn eigen overtuiging volgen."

⁴ Vers 10: "Wie bent u dat u een oordeel velst over uw broeder of zuster? Wie bent u dat u neerziet op uw broeder of zuster? Wij zullen allen voor Gods rechterstoel komen te staan."

⁵ Vers 12-13: "Ieder van ons zal zich dus tegenover God moeten verantwoorden. Laten we elkaar daarom niet langer veroordelen, maar neem u voor, uw broeder en zuster geen aanstoot te geven en hen niet te ergeren."

⁶ Vers 17-19: "want het koninkrijk van God is (...) gerechtigheid, vrede en vreugde door de heilige Geest. Wie Christus zo dient, doet wat God wil en wordt door de mensen gerespecteerd. Laten we daarom streven naar wat de vrede bevordert en naar wat opbouwend is voor elkaar."

⁷ Vers 22: "Uw overtuiging is een aangelegenheid tussen u en God. Gelukkig is wie zich niet schuldig voelt over zijn overtuiging."

Ongastvrij Sodom en Gomorra (Genesis 19)

“[4] Maar nog voordat Lot en zijn gasten konden gaan slapen, liepen alle mannen van Sodom bij Lots huis te hoop, jong en oud, niemand uitgezonderd. [5] ‘Waar zijn die mannen die bij je overnachten?’ riepen ze Lot toe. ‘Breng ze naar buiten, we willen ze nemen!’”

Dit is het verhaal van twee gasten van Abrahams neef Lot. Twee mannen, engelen van God zelfs, die door alle mannelijke inwoners van Sodom verkracht dreigen te worden: een dreigende homoseksuele verkrachting. Misschien ken je het woord *sodomie* (‘homoseks’) dat in onze taal terecht is gekomen door dit verhaal. Ook Jezus haalt deze tragische geschiedenis aan, waardoor het voor sommige gelovigen nog duidelijker is dat homoseksualiteit niet Gods wil is en niet getolereerd mag worden in de christelijke gemeenschap.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

Een Bijbeltekst lees je altijd in de context van de omliggende teksten. Getuige het tussenkopje in de NBV begint de geschiedenis van Sodom en Gomorra bij hoofdstuk 18. En dat is een belangrijke hint om Genesis 19:1-11 te beter begrijpen. In Genesis 18 verschijnt de HEER aan Abraham en Hij belooft Abraham een groot en machtig volk (18:18). Maar God zal dat alleen verwezenlijken als dat volk ‘rechtvaardig’ en ‘goed handelt’ (18:19). En dat rechtvaardig en goed handelen is voor de HEER de aanleiding om Sodom en Gomorra ter sprake te brengen. Vandaar dat vers 20 begint met “Daarom”. De HEER vertelt Abraham dat Sodom en Gomorra eigenlijk precies het tegenovergestelde doen van rechtvaardig en goed handelen, als Hij zegt: “Hun zonden zijn ongehoord groot.” Abraham pleit vervolgens, in het gesprek met de HEER, voor de onschuldigen in de stad, maar dat blijken er nog geen tien te zijn (18:32). De HEER wil nu *Zelf* de steden bezoeken om te zien of de klachten gegrond zijn (18:21).⁸ En dan, inmiddels in de avond, komen de twee mannen (Gods engelen) in Sodom aan.

Lees nu Genesis 19:1-11 met speciale aandacht voor vers 4-5 en 8-9.

Wat waren volgens de Bijbel de zonden van Sodom en Gomorra?

De HEER benoemt tegenover Abraham de concrete zonden van Sodom en Gomorra aanvankelijk niet (18:20-21). Die zonden worden verderop in de Bijbel wel benoemd: in Jeremia, Ezechiël, Matteüs, Lukas en Judas. Het gaat om (1) overspel/ontucht, (2) leugen/Gods gezag verwerpen en (3) de zonde van ongastvrijheid. Zo worden in Jeremia 23:14 de zonden van Sodom en Gomorra aangehaald⁹ om het overspel en de leugens van de profeten van Jeruzalem te illustreren. Dus in Jeremia 23 lees je eigenlijk een duiding achteraf van hoe het er in Sodom en Gomorra aan toe ging: daar waren blijkbaar de zonden overspel en liegen. In iets andere bewoordingen worden dezelfde zonden van Sodom en Gomorra in Judas 1:7-8 benoemd: ontucht en het verwerpen van het gezag van de HEER.¹⁰ In deze tekst worden namelijk zieners verweten hetzelfde te doen als de inwoners van So-

⁸ Dit zegt iets over de goddelijke status van de twee mannen die ook ‘engelen’ genoemd worden (19:1). Dat dit geen gewone mannen waren blijkt er wel uit dat zij slechts met zijn tweeën de hele stad konden verwoesten (19:13). In de Joodse traditie worden de engelen dan ook als machtige aartsengelen voorgesteld. En in de Oosterse kerk worden ze zelfs als de Zoon en de Geest voorgesteld die de HEER vergezelden bij Zijn bezoek aan Abraham.

⁹ [14] Bij Jeruzalems profeten zie ik gruwelijke dingen: overspel! leugen op leugen! Zij steunen de boosdoeners, zodat die niet breken met hun kwalijke praktijken. Iedereen is even slecht geworden als de inwoners van Sodom en Gomorra.

¹⁰ [7] En herinner u ook Sodom en Gomorra en de naburige steden. (...) ze pleegden ontucht en liepen achter wezens aan die anders waren dan zichzelf, en nu liggen ze daar als afschrikwekkend voorbeeld, gestraft met een nooit dovend vuur. [8] En toch doen deze zogenaamde zieners precies hetzelfde: ze bezoedelen hun lichaam, verwerpen het gezag van de Heer en lasteren de hemelse machten.

dom en Gomorra destijds. Wat de inwoners van Sodom en Gomorra deden wordt dus in Judas' brief achteraf geduid als een perverse zedeloosheid waarbij het verwerpen van Gods gezag en lasteren hemeltergend was.

De grootste zonde van Sodom en Gomorra was ongastvrijheid

Maar volgens Jezus is de grootste zonde van Sodom en Gomorra de zonde van *ongastvrijheid*. Hoe zit dat? De Sodom en Gomorra-geschiedenis in Genesis 18 en 19 vertelt over Gods hoopvolle belofte van *heil* (Genesis 18: Abraham zal een zoon krijgen en uit hem komt een groot en machtig volk voort) en over Gods dreigende belofte van *onheil* (Genesis 19: Sodom en Gomorra worden vernietigd vanwege hun ongehoord grote zonden). Dat is Gods kant van dit verhaal. En van de menskant wordt dan door de HEER *gastvrijheid voor zijn belofte* gevraagd. Een *ontvankelijkheid* voor Gods Woord, of dat nou heil of onheil is. In hoofdstuk 18 maakt Abraham die gastvrijheid helemaal waar (18:2-8). En in hoofdstuk 19 doet Lot daar niet voor onder als hij Gods engelen zeer gastvrij ontvangt (19:1-3,7,8b). Op deze manier wordt het thema van gastvrijheid zeer nadrukkelijk genoemd in de tekst. Hoewel Abraham en Lot zeer gastvrij zijn voor God en Zijn heilsbelofte, zijn Sodom en Gomorra zeer ongastvrij (19:7a,9b). Deze ongastvrijheid blijkt dan de hoofdzonde te zijn. En het is *deze* zonde die terugkomt in Ezechiël 16:46-50,¹¹ vooral in vers 49 en 50. Jezus kiest dan ook dit perspectief van *ongastvrijheid voor Gods Woord*, in Matteüs 10:9-15¹² (vooral vers 14-15)¹³ en Matteüs 11:23-24.¹⁴ Kijkend naar de vorige zonden (overspel/ontucht en leugen/Gods gezag verwerpen) zou je kunnen zeggen dat ongastvrijheid de *parapluzonde* is waaruit de andere zonden voortkomen; hier dus in de betekenis van *een gebrek aan ontvankelijkheid voor Gods woord*. De grote zonde van Sodom en Gomorra is dan ook veel meer de ongastvrijheid voor God, dan de ontucht met mensen.

Wat wilden de mannen van Sodom precies van Lots gasten?

De kernzin in vers 5 is (NBV): "(...) we willen ze nemen." In het Hebreeuws *we-nedeah otam*. De vertalingen van het Hebreeuws – vooral het woord *yada* – is niet onomstreden. En dat leidt dan ook tot een veelheid aan vertalingen:

- NBG: "opdat wij met hen gemeenschap hebben"
- SV: "opdat wij ze kennen"
- HSV: "zodat wij gemeenschap met hen kunnen hebben"
- WV: "dan kunnen wij omgang met hen hebben."
- NV: "we willen ze wel kennen!"
- KJV: "that we may know them."
- NJPS: "that we may be intimate with them."
- NAS: "that we may have relations with them."

---

¹¹ [46] Samaria was je grote zuster die ten noorden van je woonde, samen met haar dochters; en in het zuiden woonde je kleine zusje Sodom met haar dochters. [47] Je hebt net als zij gehandeld en je net zo gruwelijk misdragen. Al snel maakte je het zelfs nog erger! [48] Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, je zuster Sodom en haar dochters hebben zich niet zo slecht gedragen als jij en je dochters. [49] Terwijl zij zich toch, omdat ze genoeg te eten hadden en onbezorgd van hun rust konden genieten, hoogmoedig gedroegen en niets deden voor de armen en de machtelozen. [50] Ze verhieven zich boven de anderen, wat ze deden vond ik gruwelijk. Ik zag het en heb hen weggevaagd.

¹² [9] Neem in je beurs geen gouden, zilveren of koperen munten mee, [10] schaf je voor onderweg geen reistas aan, geen extra kleren, geen sandalen en geen stok, want een arbeider is het waard dat er in zijn onderhoud wordt voorzien. [11] In elke stad en in elk dorp waar je komt, moet je uitzoeken wie het waard is je te ontvangen; blijf daar dan tot je weer verdergaat. [12] Groet de bewoners van het huis dat je binnengaat. [13] Laat jullie vrede over dat huis komen als het dat waard is, maar als het dat niet waard is, laat dan die vrede naar je terugkeren. [14] En als ze je niet willen ontvangen noch naar je woorden willen luisteren, verlaat dan dat huis of die stad en schud het stof van je voeten. [15] Ik verzeker jullie: de dag van het oordeel zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan voor die stad.

¹³ Vgl: Lukas 10:3-12 (vooral vers 10-12).

¹⁴ [23] En jij dan, Kafarnaüm, je denkt toch niet dat je tot in de hemel zult worden verheven? In het diepst van het dodenrijk zul je afdalen! Want als in Sodom de wonderen waren gebeurd die bij jou gebeurd zijn, dan was het tot op de huidige dag blijven bestaan. [24] Ik zeg je dat op de dag van het oordeel het lot van Sodom draaglijker zal zijn dan dat van jou.'

- LXX/Septuagint (Grieks): “ina suggenoo-metha autoi”, waarbij *suggi-gnomai* te vertalen is met ‘bij iemand zijn’,¹⁵ converseren, consulteren.

- LXE/Septuagint (Engels): “that we may be with them.”

In vers 4 en 5 staat dat alle(!) mannen – ‘niemand uitgezonderd’ – en alle jongens – immers: ‘jong en oud’ – te hoop lopen bij het huis van Lot. Het is niet waarschijnlijk dat alle mannelijke inwoners van Sodom naar hun aard homoseksueel waren. Wel zijn ze heftig ontstemd over de aanwezigheid van de twee gasten van Lot en willen ze wat van ze. *Maar wat?* Waar komt deze buitensporige, ongastvrije en ronduit gewelddadige houding van alle mannen van Sodom vandaan? Er ligt een verklaring in Genesis 14: daar lees je dat koning Bera van Sodom en koning Birsa van Gomorra samen met drie koningen slag leverden met een viertal andere koningen (14:8-9). Hierbij verloren Sodom en Gomorra alles (14:11). Vervolgens schiet Abraham de twee koningen te hulp om zijn neef Lot te bevrijden (14:14), waarna de koning van Sodom Abraham wil belonen (14:21-24). Deze oorlog vond tenminste dertien jaar eerder plaats¹⁶ voordat de twee mannen in Sodom aankomen. Deze voorgeschiedenis zou verklaren waarom de inwoners van Sodom zo ongastvrij regeerden op de twee gasten van Lot. De inwoners van Sodom vragen zich misschien af of de twee mannen verken- ners zijn die de situatie in de stad op komen nemen. Ja, feitelijk waren ze dat ook (18:21), dus dat vermoeden klopte wel. In dat geval wilden de inwoners van Sodom de twee mannen met geweld ondervragen om informatie te weten komen (SV, NV, KJV vertalingen). Maar zoals gezegd lezen vertalers in vers 5 ook de zonde van overspel/ontucht (Jeremia 23 en Judas 1): de mannen en jongens wilden Lots gasten verkrachten (NBV, NBG, HSV vertalingen). Deze uitleg wordt gevoed doordat Lot zijn dochters aanbiedt aan de mannen en jongens om daar dan maar seks mee te hebben (19:8). Maar blijkbaar gaat het de mannen en jongens niet per se om seks, want ze gaan niet op het aanbod van Lot in. En dat is niet omdat ze een voorkeur hebben voor homoseks. Want wanneer ze Lot zelf bedreigen, bedreigen ze hem niet met verkrachting, maar om hem iets slechts (*raa* in het Hebreeuws) aan te doen (19:9), niet *yada*. Daarom kiezen sommige vertalers er voor om de vertaling van vers 5 de vertaling in het midden te laten (WV, NJPS, NAS, LXX/LXE vertalingen), zodat de lezer zelf maar moet uitmaken of hier sprake is van (1) met geweld ondervragen om informatie te weten komen (2) dan wel een homogroepsverkrachting. (Het een hoeft het andere trouwens niet uit te sluiten.)

Hoe Jezus Genesis 19 leest

Samenvattend: ongastvrijheid is hier de grote zonde. Vooral ongastvrijheid voor *Gods Woord* wat zich uit in de ongastvrijheid voor de twee boodschappers van dat Woord. Jezus kiest ook voor deze lezing wanneer hij zijn leerlingen, als boodschappers van Gods evangelie, vergelijkt met de twee gasten van Lot door hen instructie te geven over hoe om te gaan met ongastvrijheid (Matteüs 10:14-15: “En als ze je niet willen ontvangen noch naar je woorden willen luisteren, verlaat dan dat huis of die stad en schud het stof van je voeten. Ik verzeker jullie: de dag van het oordeel zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan voor die stad.”) Voor Jezus is de vermeende ho- mogerichtheid van de mannen van Sodom niet het probleem, maar het al dan niet gastvrij ontvangen van de boodschap van God.

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

Veel vertalers kiezen er bij de vertaling van vers 5 voor om – wat de mannen en jongens van Sodom Lots gasten aan willen doen – niet helemaal eenduidig te vertalen. Dus het kan dan gaan over ‘met geweld ondervragen om informatie te weten komen’ dan wel een ‘homogroepsverkrachting’, en mogelijk allebei. Beide vertalingen van het Hebreeuwse woord *yada* zijn mogelijk. In het geval dat hier sprake is van homogroepsverkrachting, dan geldt dat de groep van alle mannelijke inwoners die te hoop lopen bij het huis van Lot *naar hun aard* geen groep homoseksuelen betreft, maar – zo laat de tekst zich lezen – een slechte groep mensen (jong en oud) die een verdorven seksuele moraal

¹⁵ Soms seksueel: ‘bij iemand liggen’ (vgl. Genesis 39:10, over Jozef en de vrouw van Potifar).

¹⁶ In Genesis 16:16 is Abraham 86 jaar en in Genesis 17:17 99 jaar.

heeft. Is het dan terecht geweest dat deze specifieke groep mannen door gelovigen wel geïdentificeerd wordt met *alle* homoseksuelen? Of is het dan beter om hen te identificeren met mensen (welke seksuele aard ook) die puur op lust georiënteerd zijn en geweld niet schuwen, waarbij de gerichtheid (hetero of homo) niet het belangrijkste is? Vanuit deze tekst gedacht lijkt het onderscheid tussen een goede en slechte seksuele moraal meer aan de orde dan het onderscheid tussen een seksuele hetero- of homogerichtheid, waarbij de moraal niet ter sprake komt.

VOOR GESPREK

[1] Heb je wel eens meegemaakt dat deze tekst aangehaald werd in kerkelijke discussies over homoseksualiteit? Hoe kijk je hierop terug?

[2] Welke interpretatie van de tekst over de mannen van Sodom, die de gasten van Lot willen 'nemen', vind je het meest plausibel?

[3] Als je hoort dat de belangrijkste zonde van de mensen in Sodom de ongastvrijheid – het gebrek aan ontvankelijkheid voor God – was, hoe kijk je dan naar jezelf en naar de kerk en maatschappij om je heen. Herken je deze zonde? Hoe werkt die nu uit?

[4] Wat kan de christelijke gemeente ervan leren dat de grootste zonden van Sodom ongastvrijheid is?

[5] Herken je bij jezelf dat je soms het gedrag van een enkeling (bijvoorbeeld een persoon met gekleurde huidskleur of een homo die meedoet aan de gay-parade) afkeurt en dat je eigenlijk een hele groep daarop aankijkt? Op welke terreinen vind je dat moeilijk? Hoe ga je daarmee om? Wat kun je er aan doen om de individuele mens te zien?

Heilig volk van God (Leviticus 18 en 20)

18

“[22] Je mag niet het bed delen met een man zoals met een vrouw, dat is gruwelijk.”

20

“[13] Wie met een man het bed deelt als met een vrouw, begaat een gruweldaad. Beiden moeten ter dood gebracht worden en hebben hun dood aan zichzelf te wijten.”

Twee verzen uit Leviticus, 18:22 en 20:13, zijn in de Joodse en christelijke uitlegtraditie de belangrijkste teksten als het gaat over de structurele afwijzing van homoseksualiteit in de Joodse en christelijke gemeenschappen. God ‘gruwelt’ (NBV) van de mannelijke homoseksuele daad en er staat dan ook de doodstraf op. Waar je in Genesis 19 nog leest over een gewelddadige homogroepsverkrachting, gaat het hier om de mannelijke homoseksuele geslachtsdaad in het algemeen, een daad die ook in een trouwe homorelatie plaats kan vinden. En daar komt bij dat deze tekst een bepaling van de HEER zelf betreft, geldend voor het hele volk, voor onbepaalde tijd. Tegelijk hekelt de huidige postmoderne samenleving deze standvastige afwijzing van homoseksualiteit door de Joodse en christelijke uitlegtraditie. Maar, zo zeggen veel gelovigen, de wereld bepaalt niet hoe wij de Bijbel lezen. Met andere woorden: de wereldse afkeuring van de joods-christelijke afwijzing van homoseksualiteit is voor veel gelovigen niet de aanleiding om de Bijbel ineens anders te gaan lezen. De Bijbel legt zich zelf uit, zo zegt men. Dus de tekst zelf zou aanleiding moeten geven voor een nieuwe – door de Geest verlichte – lezing; een Godswoord voor deze tijd. In deze studie een poging om vanuit de tekst zelf tot een lezing te komen die recht doet aan God, de Bijbel en de mensen.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

Dit is de enige studie van de zes Bijbelstudies die resulteert in *twee lezingen van de tekst*. Dit is omdat gelovigen het bij de Leviticusteksten het moeilijkst vinden om tot eenduidig verstaan te komen. Want gelovigen zijn behoorlijk verdeeld over de lezing van deze tekst. Zo zijn er gelovigen met *een smalle lezing* (redenerend vanuit de losse verzen) of met *een brede lezing* (redenerend vanuit de rest van de hoofdstukken).

Lees Leviticus 18 en Leviticus 20 met speciale aandacht voor de verzen 18:22 en 20:13 (smalle lezing) en de context van die verzen (brede lezing).

De smalle lezing – homoseksualiteit is een ‘gruwel’

De smalle lezing is *de makkelijkere lezing*. Deze lezing kijkt vooral naar het woordgebruik in de betreffende twee verzen. En wanneer je dan naar 18:22 en 20:13 kijkt valt een heel specifiek woordgebruik op. Want van alle overtredingen die in hoofdstukken 18 (maar ook 19) en 20 worden genoemd staat alleen bij de homoseksuele overtredingen het woordje ‘gruwel’ / ‘gruwelijk’ / ‘gruweldaad’: *tow’ebah* in het Hebreeuws, ‘wat afschuw wekt’. Dus de seksuele overtredingen in 18:22 en 20:13 zijn extra erg, erger dan de andere overtredingen? Ja en nee. Ja, omdat door het woordgebruik van *tow’ebah* in deze twee verzen de homoseksuele overtredingen wel extra worden gemarkeerd. Nee, omdat in hoofdstuk 18 de verzen 26, 27, 29 en 30 het woordje *tow’ebah* betrokken wordt op het hele rijtje van overtredingen in dat hoofdstuk. De tekst heeft dus iets dubbelzinnigs: enerzijds markeert het woordje *tow’ebah* juist de homoseksuele overtredingen nog eens als extra erg, anderzijds worden alle overtredingen *tow’ebah* genoemd. (Nota bene: juist het woordje *tow’ebah* heeft uitleggers ook wel tot andere interpretaties gebracht. Want deze homoseksuele ui-

tingen zouden dan bijvoorbeeld ook begrepen kunnen worden in de context van afgoderij¹⁷ of hygiëne¹⁸. Maar deze interpretaties volgen logischerwijs niet uit de tekst.)

De brede lezing – heilig leven in het land

De brede lezing is *de moeilijker lezing*. Deze lezing kent vier onderdelen:

1. God wil een heilig volk omdat Hij heilig is

Bij Bijbeluitleggers is geen discussie over het doel van de regels en bepalingen in Leviticus 18 en 20: het betreffen, samen met hoofdstuk 19,¹⁹ *heiligs wetten*. Deze hoofdstukken betreffen regels en bepalingen, bedoeld om Gods volk van de andere volken te onderscheiden. Aan het eind van deze drie hoofdstukken met regels en bepalingen staat in 20:26 dan ook: “Wees heilig omwille van mij, want ik, de HEER, ben heilig en ik heb jullie van de andere volken onderscheiden om mijn volk te zijn.” Dit gebod om heiligheid is dus de reden voor al deze regels en bepalingen in Leviticus 18-20. Leviticus 18 en 20 hebben veel inhoudelijke overlap.²⁰ In Leviticus 18 worden de regels en bepalingen geïntroduceerd en in Leviticus 20 worden ze herhaald met de straf erbij vermeld: dood, verstoting of kinderloosheid. Op de homoseksuele daad tussen mannen staat bijvoorbeeld de doodstraf. Getuige de zwaarte van de straffen vindt God de heiligheid van zijn volk heel belangrijk. En Gods gebod om heilig te leven geldt dan ook *nog steeds* voor de christelijke gemeente die tussen de volken (‘in het land’) woont, iets wat je ook vaak terugleest in het Nieuwe Testament (o.a. Rom.12:1, 1Kor.1:30, Ef1:4, 1Tes.4:3-4, 1Pet.2:9, enzovoorts). Maar hoe geeft de christelijke gemeente Gods gebod om heilig te leven tussen de omringende volken in het land dan nu vorm? Specifiek voor homoseksuelen in de gemeente? Op basis van de bredere lezing van Leviticus 18 en 20 is wel wat te zeggen over hoe het geheiligde leven van homoseksuelen in de gemeente er uit ziet.

2. Hoe leef je dan als homoseksueel heilig in het land?

Een heilig leven als homoseksueel in Christus’ gemeente beweegt dan – zo lees je dat in de tekst zelf – over *twee onderliggende principes* bij deze regels en bepalingen. Zo laat God zich kennen als een God van leven: Gods bepalingen en regels ‘schenken leven’ aan het volk (18:5), tegenover de andere volken die deze regels niet naleefden en daarmee het land ‘verontreinigden’ waardoor God het land ‘teisterde’ en het land ‘zijn inwoners is gaan uitbraken’ (18:24-25;27-28;20:22). Dus: ten

---

¹⁷ Leviticus 18:22 en 20:13 gaan niet over afgoderij. Vanwege het gebruik van het woord *tow’ebah* hebben uitleggers wel gedacht dat het hier gaat over afgodendienst. Dit omdat het woord *tow’ebah* in het Oude Testament (weliswaar slechts) één keer wordt gebruikt in de context van afgoderij, in Daniël 9:26-27. (Jezus haalt die Daniëltekst ook aan in Matteüs 24:15 die hij dan inderdaad ook bespreekt in de context van afgoderij. Waarbij Matteüs daar dan een Grieks woord gebruikt wat te vertalen is met ‘gruwel’.) Maar de hoofdstukken 18 en 20 – en de directe hoofdstukken eromheen – geven geen aanknopingspunten voor de context van afgoderij bij deze homoseksuele handelingen. Wel wordt in 18:21 en 20:2 het offeren van kinderen aan de afgod Moloch genoemd, maar dat heeft in de tekst zelf geen link met de bepalingen over homoseksualiteit verderop in de hoofdstukken. Dus de mannelijke homoseksuele daad, zoals beschreven in deze teksten, bestaat niet in een context van afgodendienst. Het gaat over de daad in algemene zin. De redenering dat homoseksualiteit nu wel zou mogen, omdat de context van afgodendienst nu niet onze context is, is daarom geen logische conclusie.

¹⁸ Leviticus 18:22 en 20:13 gaan ook niet over persoonlijke hygiëne. Andere uitleggers menen dat je de beide teksten in de context van hygiëne moet lezen. Iets wat wel met het thema van heiligheid (reiniging en reinheid) te rijmen valt. Dit komt door de koppeling van het woord ‘gruwelijk’ aan ‘onrein’, in Leviticus 18:24-30. Bedenk daarbij dat in de woestijn weinig water voor handen was, waardoor men extra voorzichtig moest zijn om zich niet te verontreinigen; vandaar Gods strenge straffen in deze woestijnperiode. Maar de verontreiniging waar God in dit gedeelte over spreekt, betreft niet een verontreiniging van de persoonlijke hygiëne, maar van ‘het land’ (18:25;27;28). Dus het verbod op de mannelijke homoseksuele daad gaf God niet omdat het een gevaar voor de gezondheid van het volk zou zijn, maar het zou ‘het land verontreinigen’. De redenering dat homoseksualiteit nu wel zou mogen, omdat de hygiëne enorm vooruit is gegaan, is dan ook geen logische conclusie.

¹⁹ Leviticus 19 is een nadere uitwerking van de tien geboden uit Exodus 20.

²⁰ Bijvoorbeeld 18:21 met 20:1-7 en 18:24-30 met 20:22-24. En specifiek relevant voor deze Bijbelstudie: de overlap van Leviticus 18:22 met Leviticus 20:13.

eerste moeten Gods bepalingen – ook die over homoseksualiteit – ‘leven schenken’ voor wie ze naleeft. En ten tweede ‘wordt het land onrein’ bij het verkeerd naleven van Gods bepalingen over homoseksualiteit en zal het land de overtreders ‘uitbraken’. *Deze twee principes uit Leviticus 18 en 20 helpen vandaag de dag nog steeds de gelovige homoseksuelen, en de gemeenten waar ze deel van uit maken, om heilig te leven zoals God dat bedoeld heeft.*

3. Homoseksualiteit wat leven geeft in het land

Gods Geest gebruikt de christelijke gemeenschappen om de trouweloze, onheilige homoseksualiteit in de wereld te heiligen, net zoals God Zijn volk heiligde in de woestijn, te midden van de omringende volken. *Want zou het de afgelopen decennia een werk van Gods Geest zijn geweest dat de homoseksualiteit uit de ‘omliggende volken’ in de christelijke gemeenschappen meer en meer wordt geheiligd tot verbintenissen van liefde en trouw?* Worden homoseksuele broers en zussen in de gemeente door die gemeente er immers niet ook toe bewogen om in trouw met elkaar te leven en voor hun trouwe samenleven te laten bidden en er een zegen over te vragen? Meer en meer kerken zegenen dan ook al het burgerlijke homohuwelijk in. Gods Geest gebruikt dus de christelijke gemeenschappen om de trouweloze, onheilige homoseksualiteit in de wereld te heiligen, net zoals God Zijn volk heiligde in de woestijn, te midden van de omringende volken. En dat geeft leven in het christelijk samenleven! Terwijl wereldse trouweloze, onheilige homoseksualiteit tot de dood leidt.²¹

4. Homoseksualiteit waardoor het land je uitbraakt

In Leviticus 18:24-30 lees je dat het land waarin je woont je kan uitbraken, omdat je het land verontreinigt. Dit zegt God over de inwoners van het land (18:24-25;27-28), maar God waarschuwt zijn eigen heilige volk ook om dat niet te doen (18:26;28;20:22). Maar hoe verontreinig je het land waarin je leeft met homoseksualiteit? Dit gaat, vanuit Leviticus 18 en 20 gedacht, dus om dat wat ‘gruwelijk’ is. Dit Hebreeuwse woord *tow’eva* wordt in zowel 18:22 als in 20:13 gebruikt. Maar wat die gruwel is die God ervaart bij onheilige homoseksualiteit, wordt niet direct duidelijk uit deze twee verzen zelf. Daarom kijken we naar de directe context van de omliggende regels en bepalingen die omwille van diezelfde heiligheid aan het volk werden gegeven. En dan lees je dat naast de woorden ‘gruwel’ bij de seksuele zonden ook woorden als ‘eer’, ‘onteren’ en ook ‘schanddaad’ worden gebruikt. Dit zijn woorden die vooral communiceren dat God wil dat er *niet met schande en ontering over zijn volk (en zijn Naam!) wordt gesproken*. Logischerwijs spreken buitenstaanders schande van Gods volk als zij een trouweloze, onheilige homoseksuele praxis hebben, terwijl precies ingaat tegen de Bijbelse boodschap. Een dergelijke trouweloze praxis (niet alleen bij homoseksuelen!) onteert de naam van God. En buitenstaanders zien dat en zullen er schande van spreken. Als een missionair priestervolk voor de omringende volken zou het volk heilig moeten leven (vgl. Exodus 19:6). In Jezus’ woorden gezegd: als een zoutend zout en een lichtend licht in de wereld. Aan de andere kant moet je als christelijke gemeenschap in deze westerse wereld ervoor waken dat je in je land, bij de omliggende volken, niet bekend staat als het volk van God dat homoseksuelen veroordeelt en uitsluit. Want ook dat gaat in tegen de Bijbelse boodschap. Doe je dat als Gods volk wel, dat breng je schande over je geloofsgemeenschap en ontheilig je Gods naam en zal het land je vanwege die verontreiniging uitbraken. Helaas zie je precies dat nu wel gebeuren: want vraag aan niet-kerkelijken maar eens hoe zij vinden dat kerken met homoseksuelen omgaan. En je hoort dan dat deze niet-kerkelijken kerkmensen vaak uitbraken en er schande van spreken. *Zo wordt Gods Naam van liefde, trouw en genade door zijn volk ontheiligd en verontreinigd, precies het tegenovergestelde van wat God met zijn tijdloze bepalingen beoogde in de tijd van Leviticus.*

---

²¹ Opmerkelijk genoeg geldt Gods doodstraf uit Leviticus 20 vers 13 op de onheilige homoseksuele daad nog steeds. Niet als een juridisch opgelegde en uitgevoerde straf, maar als een logische gevolgtrekking van een onheilig leven. Want, specifiek een onheilige, losbandige, homoseksuele praktijk, kan tot een onafwendbare en zekere dood leiden: de ziekte HIV. En voor heteroseksuelen geldt dit niet minder (20:10-12;14)! Ook voor hen zitten er levensgevaarlijke risico’s aan onheilige, losbandige seksuele relaties; met alle dodelijke ziekten en aandoeningen van dien.

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

Vanuit een smalle lezing

Leviticus 18:22 en 20:13 zijn duidelijk in zichzelf: de homoseksuele praxis is een ‘gruweldaad’.

Vanuit een brede lezing

God de HEER wil een heilig volk. Je leest daar uitgebreid over in de beide Bijbeltestamenten. Die boodschap is onveranderd en geldt nu nog steeds. De regels en bepalingen die God hier in Leviticus geeft, geven òf leven, òf het land waarin je woont braakt je uit. Deze bredere lezing van de tekst heeft voor de gemeente vandaag nog steeds betekenis. Want Gods regels en bepalingen over homoseksualiteit in Leviticus 18 en 20 gelden vandaag de dag, in onze tijd en context, als levenschenkende regels en bepalingen. Tegelijk zit er – op een dieper niveau – ook een scherpe boodschap in voor de christelijke gemeente: over het niet veroordelen en uitsluiten van homoseksuelen. Want dan zal de wereld de gemeente uitbraken en zal Gods Naam onteerd worden. Voor homoseksuelen zelf gaat dit over het leven in relaties van liefde en trouw die hen er voor beschermen dat het land hen uitbraakt. Samengevat: Leviticus 18 en 20 helpen het bij gesprek over homoseksualiteit door het vooral te hebben over je heilig-zijn in het land waarin je leeft; dat we ons bewust zijn van hoe de omringende volken tegen ons aankijken. Namelijk als een heilige Jezusgemeenschap waarin we elkaar niet veroordelen of uitsluiten, maar – met welke geaardheid dan ook – juist in liefde en trouw met elkaar leven en elkaar van harte willen dienen.

VOOR GESPREK

- [1] In deze studie worde twee lezingen van de Leviticusteksten voorgesteld. Wat is jouw lezing van deze teksten; de smalle lezing; of de brede lezing; of wil je ze combineren?
- [2] Er zijn LHBT-broers en –zussen die op basis van de smalle lezing van deze tekst ervoor kiezen om celibatair te leven. Wat vind je daarvan?
- [3] Wat betekent de door God gevraagde heiligheid voor jouw persoonlijke leven? En wat betekent het dan voor jou om heilig te zijn in je seksuele relaties?
- [4] Wat betekent heilig leven in de wereld voor jou, als het gaat om de houding van de christelijke gemeente richting LHBT’ers?
- [5] Waaraan kun je merken dat geheiligd leven ‘leven brengt’ voor (a) jou, (b) de gemeente waar je deel van uit maakt en (c) het land (maatschappij) waarin je leeft?
- [6] Hoe ziet volgens jou een ‘geheiligd homoseksueel samenleven in onze gemeente’ er dan uit? Dus een leven wat ‘leven geeft’ zowel voor de gemeenschap als in het land (maatschappij) waarin je leeft?

Tedere liefde van David & Jonathan (2 Samuel 1)

(en ook de liefde tussen Daniël en Aspenaz, en Jezus en Johannes)

“[26] Het verdriet verstikt me, Jonatan, je was mijn broeder, en mijn beste vriend. Jouw liefde was mij dierbaar, meer dan die van vrouwen.”

Op basis van bovenstaande tekst wordt wel van David en Jonatan gezegd dat ze homoseksuele gevoelens voor elkaar hadden. In ieder geval is er sprake van een diepe vriendschap die bewust celibitair levende homoseksuelen wel als Bijbelse levensstandaard zien voor hun samenleven. Daarom is deze tekst relevant voor het gesprek over homoseksualiteit.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

David en Jonatan hadden een bijzondere relatie waar de Bijbel met waarderende woorden over spreekt: *Lees de eerste ontmoeting van David en Jonatan in 1 Samuel 17:58-18:5. Ook het verbond tussen die twee in 20:1-21:1. En tot slot Davids klaaglied over de dood van Saul en Jonatan in 2 Samuel 1:17-27.*

Was David dan biseksueel?

David was volgens 1 Samuel 18:27 en 1 Kronieken 3:1-9²² getrouwd met ten minste acht vrouwen (Michal, Achinoam, Abigaïl, Maächa, Chaggit, Abital, Eglä en Batusua/Batseba) Daarnaast had hij nog een onbekend aantal bijvrouwen. Zijn achtste vrouw, Batseba, werd zijn vrouw door overspel. Met alle vrouwen, op Michal na,²³ kreeg hij kinderen. David was dus allereerst heteroseksueel. De enige reden dat hem ook wel een homoseksuele gerichtheid toegedicht is, dus dat hij biseksueel zou zijn, is gebaseerd op dit vers 26 in 2 Samuël 1. Maar in dit vers noemt hij Jonatan ‘broeder’ en ‘beste vriend’ en niet bijvoorbeeld ‘geliefde’. Vanuit het Hebreeuws is daarbij niet op te maken dat David seksuele verlangens had naar Jonatan. En ook vanuit de Bijbelse verhalen en de psalmen van David komt niet naar voren dat hij een homoseksuele oriëntatie had. De innige liefde van David werd ook beantwoord door Jonatan. Dat lees je in 1 Samuel 18:1-3. Ook in de beantwoording van Davids liefdesuitingen is geen sprake van een homoseksuele oriëntatie van de kant van Jonatan.

Waren Daniel en de Babylonische hoofdeunuch Aspenaz dan wèl homoseksueel?

Ook in het Bijbelboek Daniël lees je over een liefde tussen twee mannen. Deze liefde is zelfs door God geïnitieerd! Want in Daniël 1:9 staat: “God zorgde ervoor dat de hoofdeunuch Daniël gunstig gezind was.” Woordelijk vanuit het Hebreeuws vertaald: “God gaf Daniël [in] liefde en erbarming tot [de] leider [van de] eunuchen.” In het hebreeuws gaat het dan om twee woorden: *chesed* (‘liefde’) en *racham* (‘erbarming’). Dat laatste woord, *racham*, komt van het woord *rechem*, wat ‘moederschoot’ betekent. Met andere woorden: de liefde waarin God Daniël aan de hoofdeunuch gaf, was dat de Aspenaz Daniël ging liefhebben als een *eigen kind in de moederschoot*. De eunuch had als het ware een ouderliefde voor Daniël. Geen homoseksuele liefde. Sommige uitleggers denken dat Daniël tot eunuch is gemaakt (gecastreerd)²⁴ en als eunuch – zo zeggen Bijbeluitleggers – zou Daniël zich dan meer aangetrokken voelen tot een andere eunuch omdat hij niet de man van een vrouw kon zijn. Je leest immers ook nergens dat Daniël later trouwt en kinderen krijgt. Nu zou het inderdaad kunnen zijn dat Daniël en zijn vrienden tot eunuchen gemaakt waren. Ze waren immers

²² Vgl. 2 Samuel 3:1-5.

²³ Zie 2 Samuel 6:23.

²⁴ Dit was al voorzeggd in 2 Koningen 20:18: “Ook een aantal van uw zonen, het nageslacht dat u hebt verwekt, zal worden weggevoerd om dienst te doen in het paleis van de koning van Babylonië.” (In het Hebreeuws: *sarisim behekal melek Babel*, woordelijk vertaald: als ‘eunuchen in [het] paleis [van de] koning [van] Babel’.)

onder het beheer van de hoofdeunuch Aspenaz gesteld om – en dat was uitzonderlijk – een functie in het paleis te hebben. Deze paleishovelingen werden vaak tot eunuch gemaakt zodat vrouwelijke paleisbewoners niet zwanger van hen konden raken. Want daarmee zouden deze hovelingen de koninklijke bloedlijn verontreinigen. Maar het is onwaarschijnlijk dat Daniël en zijn vrienden, als Joden, die zich aan Gods regels hielden (het kernpunt van het boek Daniël!) en daarom geen onrein voedsel wilden eten (zie 1:8) vanwege Leviticus 11, dan naar aanleiding van Leviticus 18:22 en 20:13 wel een homoseksuele relatie zouden aangaan.

En Jezus en Johannes dan?

In het Evangelie naar Johannes wordt Johannes vijf keer de leerling genoemd ‘die Jezus liefhad’ (NBG-vertaling).²⁵ In Johannes 13:23 wordt genoemd dat Johannes bij de het Pesachmaal ‘lag aan de boezem van Jezus’ (NBG-vertaling). Er is echter geen enkele tekst in de Bijbel die spreekt over een homoseksuele relatie tussen Jezus en Johannes. Juist het gebruik van het woord boezem (Grieks: *kólpos*) impliceert eerder de metafoor van een ouder-kind-liefde. Johannes was immers flink wat jonger dan Jezus en Jezus zou hem bij zijn sterven ook aan de moederlijke zorg van Maria toevertrouwen.

Geen oplossing

Deze innige vriendschappen zijn niet per se een oplossing voor celibatair levende homoseksuelen. En de bijzondere vriendschappen tussen David en Jonatan, Daniël en Aspenaz en Jezus en Johannes worden in de Bijbel niet als homoseksueel geduid. Het is dus dan ook niet logisch om die vriendschappen dan wel in een homoseksuele context te plaatsen. Deze diepe niet-seksuele vriendschappen bestaan in de Bijbel juist tussen heteroseksuelen en gaan wellicht seksualiteit (welke gerichtheid dan ook) te boven (immers: “Jouw liefde was mij dierbaar, meer dan die van vrouwen.”). Dergelijke diepe vriendschappen kunnen dus ontstaan tussen alle mensen. Ook mensen die al in een relatie zijn (denk weer aan David). Deze vriendschap concurreert dan ook niet met je relatie.

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

Het is goed voor te stellen dat mensen die, om wat voor reden dan ook, geen relatie hebben, streven naar een dergelijke vriendschap. Van sommige bewust celibatair levende homoseksuelen is dit wel bekend. Toch kan het ongepast zijn om als heteroseksuelen deze diepe niet-seksuele vriendschap als mooi bedachte oplossing voor homoseksuele broers en zussen in de gemeente presenteren. Dit kan homoseksuele broers en zussen juist tegen de borst stuiten omdat hun seksualiteit door anders-seksueelgerichte mensen daarmee wordt afgekeurd, terwijl dat niet het onderwerp is in deze bijbelteksten. Maar vooral: deze diepe vriendschappen kun je niet organiseren: God geeft ze (Daniël 1:9). Dus daarom zijn deze vriendschappen geen ‘oplossing’ voor celibatair levende homoseksuelen.

VOOR GESPREK

[1] Denk je dat er liefdevolle homoseksuele relaties hebben bestaan tussen personen uit de Bijbelse verhalen?

[2] Wat is voor jou het meest wezenlijke van een hechte vriendschap?

[3] Heb je ooit een dergelijke innige –seksualiteit overstijgende – vriendschap ervaren, of ken je mensen die dat hebben?

[4] Hoe waardeer jij het om homoseksuele broers en zussen deze innige vriendschapsband te adviseren als oplossing voor hun geaardheid?

[5] Spreek samen door over vriendschap in en buiten een huwelijksrelatie. Gaat het samen? Hoe sta je tegenover innige vriendschappen tussen man en vrouw terwijl die geen seksuele relatie met elkaar hebben. Is dat mogelijk? En tussen man en man? En vrouw en vrouw?

---

²⁵ In Johannes 13:23, 19:26, 20:2-4, 21:7 en 21:20.

[6] Maakt het je bij vriendschap ook uit of je het geloof deelt met een vriend? Met andere woorden: is dat noodzakelijk voor een diepe vriendschap? Waarom wel of niet?

De tegennatuurlijke wereld (Romeinen 1)

“[24] Daarom heeft God hen in hun lage begeerten uitgeleverd aan zedeloosheid, waarmee ze hun lichaam onteren. [25] Ze hebben de waarheid over God ingewisseld voor de leugen; ze vereeren en aanbidden het geschapene in plaats van de schepper, die moet worden geprezen tot in eeuwigheid. Amen. [26] Daarom heeft God hen uitgeleverd aan onterende verlangens. De vrouwen hebben de natuurlijke omgang verruild voor de tegennatuurlijke, [27] en ook de mannen hebben de natuurlijke omgang met vrouwen losgelaten en zijn in hartstocht voor elkaar ontbrand. Mannen plegen ontucht met mannen; zo worden ze ervoor gestraft dat ze van God zijn afgedwaald.”

Deze tekst is de meest geciteerde Paulustekst als het gaat over homoseksualiteit. Paulus spreekt in een stevige bewoordingen negatief over homoseksualiteit. Dit betoog is trouwens de enige tekst in de Bijbel die ook iets zegt over *vrouwelijke homoseksualiteit*. En omdat Romeinen 1 spreekt over de zonde vanaf de schepping (1:20) is voor veel gelovigen homoseksualiteit niet te rijmen met wat God vanaf het begin af aan heeft gewild. Daarnaast is homoseksualiteit misschien wel de ergste uiting van goddeloosheid, getuige de opbouw van Paulus' betoog in dit hoofdstuk.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

De brief aan de Romeinen is van de meest invloedrijke brieven ooit geschreven. Het was deze brief van Paulus die Luther bewoog om de Reformatie te starten. De brief is de genadige boodschap van God aan mensen. Paulus betoogt dat, hoewel de mensen God konden kennen (1:19-20), zij Hem ingewisseld hebben voor de leugen (1:25). En toch laat God, in Zijn verbond met Abraham, iedereen delen in de belofte (4:17-24). Want alleen door geloof – niet door afkomst of door het houden van de wet – zijn gelovigen rechtvaardig voor God (o.a. 1:17 en 5:1). En God geeft vervolgens uit genade Zijn Geest aan hen zodat ze kunnen leven door de Geest (8:4, het middelste vers van de Romeinenbrief).

Lees nu Romeinen 1:16-32, met een bijzondere aandacht voor de verzen 24-27.

Hoe passen de verzen 24-27 in Paulus' betoog?

De homoseksualiteit die Paulus hier beschrijft kwam volgens hem helemaal voort uit het 'kwaad en onrecht' in vers 18. Paulus' betoog begint namelijk in vers 18. Je leest de opbouw van het betoog terug in een aantal signaalwoorden die ook in het stukje van vers 24 tot en met 27 zitten. Want zowel vers 24 als vers 26 begint met het voegwoord 'daarom'. Dat betekent dat je deze twee verzen moet lezen in relatie tot het voorgaande, dus in de volle lengte van Paulus' betoog. En dat gaan wij nu ook doen. In dat betoog zie je dan (in de NBV) nog twee keer het voegwoord 'want' (in 1:19 en 1:21). Paulus' betoog is dus een keten van beweringen waar je 1:24-27 niet zomaar uit kunt isoleren. En als je die betoogketen helemaal terug volgt (van achteren naar voren), dus vanaf vers 26 ('daarom'), via vers 24 ('daarom'), dan vers 21 ('want') en vers 19 ('want'), dan kom je inderdaad uit bij vers 18: over "Gods toorn (...) over al het kwaad en onrecht van hen die met hun onrechtvaardigheid de waarheid geweld aandoen." Dit is het grote kader waarbinnen je de homoseksualiteit in de verzen 24-27 moet lezen: *het kwaad en onrecht waarmee mensen met hun onrechtvaardigheid Gods waarheid geweld aandoen.*

Het kernpunt: vers 25 spreekt over de ‘inwisseling van de waarheid’

In het gedeelte van vers 24-27 valt vers 25 nogal op. Zowel qua inhoud als qua plaats in het hele betoog van Romeinen 1. Want in vers 25 wordt namelijk niets over homoseksualiteit gezegd.²⁶ Wel wordt er in vers 25 een belangrijk kader gegeven waarbinnen je deze homoseksualiteit moet begrijpen. Vers 25 is namelijk een extra markering van het betoog wat Paulus in vers 18 begint. Inhoudelijk vat Paulus namelijk in vers 25 het hele stuk van vers 18 tot en met 23 nog eens in één zin samen: “Ze hebben de waarheid over God ingewisseld voor de leugen; ze vereren en aanbidden het geschapene in plaats van de schepper”. En ook de plaats van vers 25 in het betoog is opvallend: zo vlak voor de verzen over de negatieve duiding van deze homoseksualiteit. Zo zet Paulus met deze inhoudelijke samenvatting, en de nadrukkelijke plaats vlak vóór de verzen over de negatieve duiding van de homoseksualiteit, nog even scherp de context neer waarbinnen deze verzen moeten worden gelezen. En hoe moet je ze dan lezen? De verzen 26-27 zijn precies het tegenovergestelde van vers 25: dat betekent dat de homoseksualiteit die Paulus bedoelt nadrukkelijk in de context staat van het verwisselen van Gods waarheid met de leugen, feitelijk het geschapene met de Schepper. *Deze homoseksualiteit is dan een uiting van die verwisseling.* Met andere woorden: zoals mensen de waarheid met de leugen verwisselen en het geschapene met de Schepper, zo verwisselden ook de vrouwen en de mannen hun natuurlijke seksuele gerichtheid met de voor hen tegennatuurlijke seksuele gerichtheid. Deze verwisseling van de seksuele gerichtheid is dan illustratief voor wat de onrechtvaardigen uit vers 18 als sinds de schepping doen. Vanuit deze opbouw van Paulus’ betoog zou je nu dit kunnen zeggen:

De mannen en vrouwen in vers 24-27 waren vóór alles God-ontkenners

In Romeinen 1 wordt de homoseksuele praxis besproken in een brede context van mensen die ‘met hun onrechtvaardigheid de waarheid geweld aan doen’ (1:18): mensen die ‘de waarheid over God ingewisseld hebben voor de leugen’ (1:25). En die waarheid is de kennis over Wie God is. Mensen kennen God wel, omdat God Zich aan hen kenbaar heeft gemaakt, maar willen Hem willens en wetens niet kennen ‘omdat ze het beneden hun waardigheid achtten God te erkennen’ (1:28a). En daarom is er niets waardoor zij te verontschuldigen zijn (1:19-20). Het zijn deze *God-ontkenners* in Paulus’ lange betoog die de plegers zijn van de zedeloosheid in 1:24-27. En Paulus geeft tot slot nog een uiteenzetting van hun algehele onbetrouwbaarheid en hun verwerpelijke daden (1:28b-32).

De mannen en vrouwen in vers 24-27 waren losbandige omniseksuelen

Het gaat hier niet om mannen en vrouwen met een van nature – dus aangeboren – homoseksuele geaardheid. En zeker niet over mensen die in een trouwe relatie leven. Paulus schrijft niet over homo’s, maar over slechte mensen met een losbandige omniseksuele praxis. De Griekse cultuur en religie kenden waarschijnlijk niet eens het onderscheid tussen heteroseksuele en homoseksuele geaardheid. Wel was er een omniseksuele praxis waarin werd gesproken over *erôs* of *aphrodisia*, een ‘liefdesverlangen’ wat zich richtte op zowel mannen als vrouwen. In de opening van de Romeinenbrief redeneert Paulus vanuit de natuurlijke omgang; de trouwe omgang tussen een man met een vrouw. Dus contra de in de Griekse cultuur- en religiepraxis van omniseksualiteit. Paulus’ contrasterende stellingname lees je duidelijk terug in zijn woordgebruik: ‘ingewisseld’ en ‘verruild’, in vers 25 en vers 26. In het Grieks is dit het woord *metálassoo* (het kernwoord in dit gedeelte!). En dat is een samenstelling van *meta* (‘na’) en *allasso* (‘veranderen’) en betekent dus woordelijk ‘na-veranderen’, een *achteraf veranderen*. Dit woord komt in het Nieuwe Testament alleen in deze twee verzen voor. En dit hele specifieke woordgebruik is de sleutel om dit gedeelte te begrijpen. Want Paulus heeft met zijn zorgvuldige woordkeus heel precies willen uitdrukken dat dit mensen betreft die als uiting van het inwisselen van de waarheid over God voor de leugen, nu ook hun natuurlijke omgang (trouwe heteroseksualiteit) inwisselen voor een *voor hen* tegennatuurlijke omgang (ontrouwe omniseksualiteit). Niet uit liefde voor elkaar, maar vanuit de rebelse opstand dat ze God

---

²⁶ Paulus’ negatieve waardering van deze homoseksualiteit is immers in drie van deze vier verzen te lezen: in vers 24 (‘lage begeerten’, ‘zedeloosheid’ en ‘onteren’), vers 26 (‘onterende verlangens’, ‘tegennatuurlijke omgang’) en vers 27 (‘hartstocht’ en ‘ontucht’).

niet willen erkennen en waarbij ze hun eigen ‘lage begeerten’ volgen. Paulus benadrukt dus expliciet, door het woord *metálassoo* te gebruiken, het ‘achteraf veranderen’ wat deze mensen doen. *Zij veranderden hun natuurlijke trouwe heteroseksuele omgang achteraf naar een voor hen tegennatuurlijke overspelige omniseksuele omgang.*

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

Samengevat: God levert de mannen en vrouwen in 1:24-26 aan zichzelf uit. Dit waren waarschijnlijk heteroseksuele God-ontkenners die, om God te tarten, nadrukkelijk het slechte en voor hen onnatuurlijke doen. Namelijk uit lust (‘lage begeerten’) ontbranden voor hetzelfde geslacht: vrouwen met vrouwen, mannen met mannen. De verwisseling van de voor deze heteroseksuelen natuurlijke omgang met de voor hen tegennatuurlijke omgang gebruikt Paulus in zijn betoog als *illustratie* voor hun ontkennen van God: Gods waarheid verwisselen zij voor de leugen. Romeinen 1 gaat dus niet over een liefdevolle en trouwe verbintenis tussen twee mannen of twee vrouwen. Paulus heeft dat niet in zijn achterhoofd als hij dit hoofdstuk schrijft. En het gaat ook niet over mensen die van nature homoseksueel geaard zijn en voor wie het juist tegennatuurlijk zou zijn om hun homoseksueel geaardheid in te wisselen voor een heteroseksuele gerichtheid.

VOOR GESPREK

- [1] Hoe kijk je naar het idee dat deze tekst niet primair gaat over mensen met een homoseksuele geaardheid, maar juist over slechte mensen die in rebellie tegenover God primair hun omniseksuele begeerten volgden?
- [2] Verken samen de kernzin (1:25): “(...) ze vereren en aanbidden het geschapene in plaats van de schepper”. Wat heeft dat toen betekend? En wat kan dat nu betekenen?
- [3] Hoe kleurt deze tekst jouw kijk op het wel of niet toestaan van homoseksuele relaties in de kerk?
- [4] Ben je het eens met de laatste zin van dit hoofdstuk dat homoseksuelen tegennatuurlijk handelen wanneer ze hun geaardheid zouden inwisselen voor een heteroseksuele levensstijl?
- [5] En hoe geldt dit aspect van tegennatuurlijkheid voor biseksuelen en transseksuelen?

Doe elkaar geen onrecht aan (1 Korintiërs 6)

“[9] Weet u niet dat wie onrecht doet geen deel zal hebben aan het koninkrijk van God? Vergis u niet. Ontuchtplegers noch afgodendienaars, overspeligen, schandknappen noch knapenschenders, [10] dieven noch geldwolven, dronkaards, lasteraars noch uitbuiters zullen deel hebben aan het koninkrijk van God.”

Paulus noemt in 1 Korintiërs 6:9-10 tien typen onrechtplegers. Onder andere ook ‘schandknappen’ (Grieks: *malekoi*) en ‘knapenschenders’ (Grieks: *arsenokoitai*).²⁷ De woorden *malekoi* en *arsenokoitai* zijn lastig te vertalen. Het woord *malekoi* betekent zoiets als ‘zacht’/‘week’/‘verwijfd’ en *arsenokoitai* is een samenstelling van *arsen* (‘man’) en *koite* (‘bed’), wat dan zoiets betekent als ‘mannen die met mannen slapen’. En daarmee zou Paulus volgens sommige bijbeluitleggers respectievelijk de ‘vrouwelijke homo’ en de ‘mannelijke homo’ bedoelen en dus homoseksualiteit in de volle breedte afkeuren.

HOE LEES JE DEZE BIJBELTEKST?

De christelijke gemeente is één van lichaam met Christus (6:15) en Gods Geest woont in die gemeente (6:19). Dus hoe je met je lichaam omgaat, laat zien of je God eer bewijst (6:20). Paulus verlangt van de gemeente dan ook geen ‘kwaad en ontucht’ maar ‘reinheid en waarheid’ (5:8).

Lees 1 Korintiërs 6 met speciale aandacht voor vers 9 en 10.

Paulus geeft een duidelijke kadering mee aan vers 9-10

Cruciaal voor de betekenis van deze twee verzen is dat Paulus aan het lijstje van tien vooraf een *duidelijke kadering* meegeeft: het gaat namelijk om ‘onrechtplegers’. Vers 9 begint met “Weet u niet dat wie onrecht doet geen deel zal hebben aan het koninkrijk van God?” En dan volgt het rijtje van tien.

Dus Paulus spreekt hier mensen aan die onrecht doen

In 1 Korintiërs 6:9-10 noemt Paulus tien typen gemeenteleden die ‘onrecht doen’. Namelijk: ontuchtplegers, afgodendienaars, overspeligen, schandknappen, knapenschenders, dieven, geldwolven, dronkaards, lasteraars en uitbuiters. Vier van die tien kun je betrekken op seksuele zonden: ontuchtplegers, overspeligen, schandknappen en knapenschenders. En twee daarvan bestaan in een homoseksuele context: schandknappen en knapenschenders. De NBV kiest dus voor de vertaling: ‘schandknappen’ en ‘knapenschenders’.²⁸ Een vertaling met een negatieve connotatie, en dat is terecht omdat Paulus hier spreekt over losbandige homoseksualiteit die hij niet toevallig bij de ‘ontuchtplegers’ en ‘overspeligen’ noemt (ook losbandigheid). En met dat Paulus ook de andere zes typen noemt, zie je vervolgens de brede context waarbinnen je de *malekoi* en *arsenokoitai* moet begrijpen: het betreft tien typen *onrechtplegers*. Mensen die slecht doen, of eigenlijk *deden*. Want:

Paulus spreekt mensen aan die hebben kunnen breken met hun onrecht

De tien typen gemeenteleden die Paulus in vers 9 en 10 opnoemt zijn mensen die ooit onrecht deden, maar dat nu niet meer doen (in vers 11: “Sommige van u zijn dat ooit geweest”). Het gaat dus – voor wat betreft de schandknappen en knapenschenders – over mensen die er een losbandige homo-

²⁷ De *arsenokoitai*, ‘knapenschenders’, kom je ook nog tegen in 1Tim.1:10.

²⁸ Zo ook de NGB1951, Wilibrordvertaling en de andere Nederlandse vertalingen (op de HSV en Statenvertaling na die *arsenokoitai* woordelijk vertalen met ‘mannen die met mannen slapen’).

seksuele praktijk op na hielden en dat achter zich hebben kunnen laten. Waarschijnlijk heeft Paulus niet mensen op het oog die homoseksueel geaard zijn (als dat al een bekend fenomeen was in die tijd), want mensen die deze geaardheid hebben kunnen dat niet zomaar achter zich laten, waardoor Paulus kan zeggen: “Sommige van u zijn dat ooit geweest”. Het gaat Paulus hier om het afleggen van een losbandige homoseksuele levenswijze van heteroseksuelen. Niet om een homo-geaardheid die niet af te leggen is.

WAT IS HIER DE BIJDRAGE AAN HET GESPREK OVER HOMOSEKSUALITEIT?

De door Paulus bedoelde homoseksuelen zijn losbandige onrechtplegers die dat leven achter zich hebben kunnen laten (vers 11). 1 Korintiërs 6:9-10 is niet zomaar toe te passen op trouwe LHBT-broers en –zussen in de gemeente die homoseksueel geboren zijn en hun gerichtheid niet zomaar achter zich kunnen laten; het is immers hun geaardheid. Deze tekst benadrukt maar weer eens dat God trouw wil; voor heteroseksuelen en homoseksuelen; voor iedereen.

VOOR GESPREK

[1] Lees *Schandknapen en knapenschenders* van ds. Henk Jan Visser (uit *Gereformeerd Kerkblad*, 23 augustus 2019: zie volgende pagina). Zet de verschillen tussen bovenstaande Bijbelstudie en de studie van ds. Henk Jan Visser op een rij en spreek daar samen over door. Welke opvatting acht je plausibel en waarom?

[2] Ds. Visser neemt als uitgangspunt 1 Korintiërs 6:9-10 maar laat het begin van vers 9 weg: “Weet u niet dat wie onrecht doet geen deel zal hebben aan het koninkrijk van God?” Daarmee citeert hij Paulus incompleet. Waarom zou je Paulus’ kadering van ‘wie onrecht doet’ weg willen laten?

[3] Hoe sta jij tegenover liefdevolle homoseksuele relaties?

[4] Wie ‘recht doet’ zal deelhebben aan het koninkrijk. Wat betekent dat voor ons Bijbelgebruik?

Schandknappen en knapenschenders

VERGIS U NIET. ONTUCHTPLEGERS NOCH AFGODENDIENAARS, OVERSPELIGEN, SCHANDKNAPEN NOCH KNAPENSCHENDERS, DIEVEN NOCH GELDWOLVEN, DRONKAARDS, LASTERAARS NOCH UITBUITERS ZULLEN DEEL HEBBEN AAN HET KONINKRIJK VAN GOD. 1 KORINTIËRS 6:9-10

Aparte woorden worden hier gebruikt. Wat moeten we ons bij die woorden voorstellen? En in welk kader staan ze? Wat hebben die woorden van Paulus ons te zeggen? Het lijkt me goed daar even goed voor te gaan zitten. Want het is de moeite waard.

DOOR DS HENK JAN VISSER

Paulus heeft het in het voorgaande gehad over de oefening van de tucht. Blijkbaar werd het kwaad in de gemeente van Korinthe toegelaten. Daarom laat hij aan het slot van het vorige hoofdstuk deze oproep horen: "Verwijder wie kwaad doet uit uw midden". De onderlinge geschillen moeten niet door de wereldlijke rechter worden beslecht, maar door een wijs iemand uit de gemeente, die het vertrouwen heeft. Of anders is het nog beter om onrecht te lijden en je te laten benadelen. Wie onrecht doet, heeft geen deel aan het koninkrijk van God. En dan noemt Paulus een aantal voorbeelden van mensen die geen deel zullen hebben aan het koninkrijk van God. Sommige leden van de gemeente hebben zich eerder met dat soort zondige praktijken bezig gehouden. Maar nu ze tot geloof zijn gekomen hebben ze daar nadrukkelijk afstand van genomen. Het is te danken aan God. Zij zijn gereinigd, geheiligd, rechtvaardig verklaard in de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van God.

Zondenlijst

In dat rijtje zondaren worden ook genoemd 'schandknappen' en knapenschenders'. Wat moeten we ons daarbij voorstellen. De weergave in andere vertalingen doet ons al iets vermoeden. De HSV heeft schandknappen gewoon weergegeven, maar voor knapenschenders staat de omschrijving 'mannen die met mannen slapen'. Het woord dat Paulus gebruikt, komt ook nog voor in 1 Timotheüs 1:10. Misschien heeft Paulus het zelf samengesteld. Het is mogelijk uit de Griekse vertaling van Leviticus 20:13 afgeleid. Daar lezen we: 'Wie met een man het bed deelt, als met een vrouw, begaat een gruweldaad.' Het eerste woord 'schandknappen' of 'schandjongens' (zo NBG vert.51) betekent letterlijk 'zachte' of 'wekeling'. Dat is een aanduiding, die in die tijd gebruikt werd voor een verwijfde man, de meer vrouwelijke kant in een homorelatie. Paulus wil duidelijk waarschuwen tegen een leven in zonde, waarbij hij voorbeelden noemt uit

zondenlijsten die in die tijd meer werden gebruikt. En veelal gaan zonden op seksueel gebied voorop en worden als eersten genoemd in de brief aan de gemeente van Korinthe. Paulus wil ermee zeggen: Jullie moeten niet voortgaan met zondigen, want dat brengt je buiten het koninkrijk van God. Daarmee laat hij duidelijk weten, dat het met de seksuele zonden, de feesten in de afgodentempels, de dronkenschap en de hebzucht afgelopen moet zijn.

Cultuurbepaald

Sommigen hebben hier willen aangeven dat het alleen om seksuele praktijken ging bij de tempeldienst aan de afgoden. Daar vond inderdaad tempelprostitutie plaats, zowel heterofiele als homofiele prostitutie. Toch wordt het hier in het algemeen gebruikt en kun je niet hardmaken dat het alleen om het afwijzen van tempelprostitutie moet gaan. Daarmee heeft deze tekst dus nog steeds voor ons betekenis als het gaat om het beoordelen van homofilie. We moeten alle homoseksuele praktijken afwijzen en niet goed willen praten, wat naar het woord van God fout is. Ook het argument wat je vandaag aan de dag vaak hoort, dat ze in de tijd van de Bijbel de homorelatie in liefde en trouw nog niet kenden, doet niet ter zake. Wat God verboden heeft, moeten wij niet met kromme redeneringen goed willen praten. Het is niet pastoraal de zonde toe te laten in de gemeente en daarmee de deur te openen voor nog meer kwaad. Daarmee is niet gezegd dat er goede pastorale begeleiding moet zijn voor hen die anders geaard zijn. In de gemeente van Jezus Christus is er plaats voor allen die oprecht naar het woord van God willen leven en met de zonde willen breken. De liefde tot God doet ons in liefde omzien naar elkaar in de gemeente. Liefde doet een ander recht en zal een ander juist helpen de weg van Christus te gaan ook in de omgang met zijn/haar seksuele geaardheid.

OPBRENGST

Deze Bijbelstudies plaatsen Bijbelteksten die vaak als bewijsvoering worden gebruikt tegen ‘homo’s in de kerk’ in de bredere context van deze teksten. Deze bredere contexten laten zien dat de teksten niet altijd even overtuigend bewijs leveren ‘tegen homo’s’, maar juist andere perspectieven bieden. Dus aan het eind van deze zes studies dient de vraag zich dan ook aan wat we kunnen leren uit deze Bijbelgedeelten.

Eerzijds leren we dat deze teksten primair niet gaan over trouwe homoseksuele relaties zoals we die in onze tijd kennen:

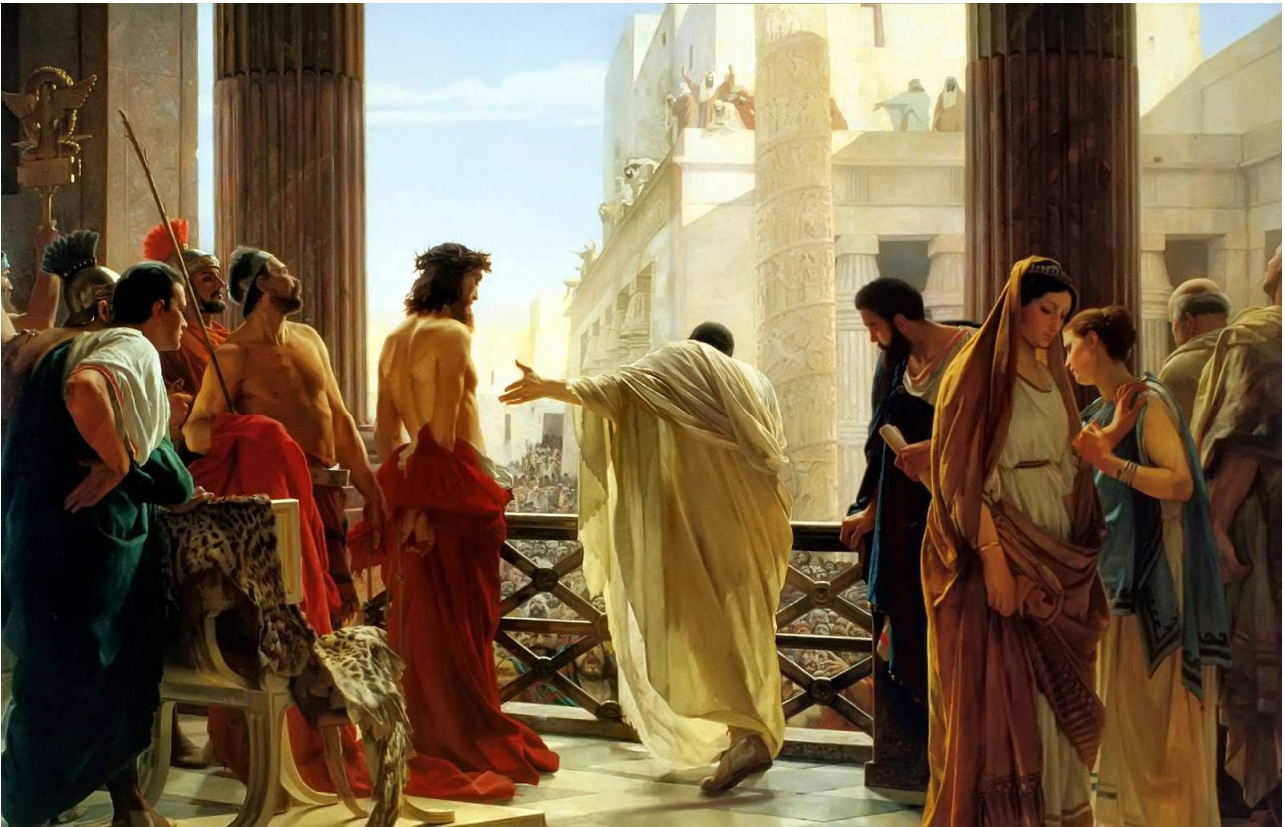
- In Sodom en Gomorra was er sprake van seksueel homogeweld. De belangrijkste les voor homo en hetero is dat God het niet kan aanzien wanneer mensen niet ontvankelijk voor hem zijn en waarbij ze hem en ook elkaar ongastvrij behandelen. We moeten elkaar gastvrij ontvangen. En daarbij: een goede of slechte seksuele moraal gaat mensen van alle geaardheden aan.
- God is een heilige God, die van ons vraagt heilig te leven. In Leviticus wordt ieder mens, ongeacht zijn of haar geaardheid daar toe opgeroepen. Daar zullen we elkaar mee moeten helpen, in het bijzonder samen als gemeente in het land (maatschappij) waarin we dat heilige leven leven.
- We lazen in de derde studie dat relaties tussen mannen in de Bijbel soms hele innige vriendschappen kunnen zijn; relaties die God geeft. Dit is een geschenk voor wie het gegeven is, maar het is niet vanzelfsprekend een van God gegeven ‘oplossing’ voor homoseksuele gevoelens.
- In Romeinen benoemt Paulus heteroseksuelen die de natuurlijke omgang minachten en inwisselden voor een omniseksuele praxis. Homoseksuelen en heteroseksuelen worden nu opgeroepen het goede dat God geeft – ook hun seksualiteit – te gebruiken om zijn trouwe liefde te eren.
- In de brief aan de Korintiërs gaat het over mensen die onrecht doen. Homo’s en hetero’s worden opgeroepen trouw te zijn, zoals God trouw is.

Anderzijds leren we dat Jezus in Matteüs 19 een uitzonderingsbepaling geeft bij de schepingsorde. God heeft immers man en vrouw geschapen om samen ‘één vlees te zijn’, kinderen te krijgen en voor de schepping te zorgen. Maar omdat sommigen niet primair heteroseksueel geaard zijn, plaatst hen dat – met de gemeente waar zij deel van uit maken (immers nooit alleen!) – voor een moeilijk te begrijpen situatie: Want wat is Gods bedoeling daar dan mee? Jezus geeft daar geen antwoord op, maar vraagt de gemeente hen op te nemen in zijn gemeenschap. Ook als dat ons begrip te boven gaat. En met deze nieuwe Goddelijke ordening roept Jezus nadrukkelijk op dit woord te begrijpen, te accepteren en te ontvangen. En eigenlijk daarmee vooral *de eunuchen van onze tijd te begrijpen, te accepteren en te ontvangen*. In Matteüs 19 geeft Jezus richting hoe we om dienen te gaan met niet-heteroseksueel gerichte broers en zussen die God zoeken: laat ze volledig deel zijn van de gemeenschap van het koninkrijk van God. Maak ruimte voor hen. *Onze geaardheid is onderdeel van wie we zijn, maar geen voorwaarde voor wat we zijn: kind van God.*

NAWOORD – *Ecce homo*

“Jezus dan kwam naar buiten met de doornenkroon en het purperen kleeed. En Pilatus zei tot hen: ‘Zie, de mens!’” (NBG-vertaling)

***Ecce homo* is Latijn voor ‘Zie de mens’**

Johannes 19:5 is het moment dat Jezus uit de kast komt als een lijdende en zwakke koning. En dan zien we dat Pilatus Jezus slachtofferd omwille van de vrede van het volk. Jezus wordt opgeofferd waardoor Pilatus de Joodse gelovigen onder controle kan houden. Pilatus’ uitspraak “Zie de mens!” is ironisch genoeg nou precies wat hij *niet* doet. En het toegestroomde volk *ook niet*. Niemand kijkt naar de zwakheid van deze mens en het onrecht wat hem aangedaan wordt. Deze mens zou weer terug in de geloofsgemeenschap opgenomen moeten worden. Hij heeft niets verkeerd gedaan. Pilatus waste zijn handen in onschuld. Toch wordt deze ene mens opgeofferd omwille van de vrede van het volk.

Maar is het slachtofferen van de zwakke wel een goed idee? Is in de christelijke gemeente het slachtofferen van zwakken wel een goed idee omdat dat de vrede zou bewaren in de gemeente? *Zie de mens!* Kijk naar je LHBT-broers en zussen die bij jullie zijn. Welke vrede zoek je als gemeente? En voor wie eigenlijk? Wissel de waarheid dat God Zijn aanwezig openbaart in de zwakken, niet in voor de leugen dat we de zwakken op moet offeren omwille van vrede voor het volk.

De leer over de menselijke zwakheid van Rabbi Jezus is inderdaad niet makkelijk te begrijpen. Niet iedereen staat er voor open: “(...) alleen zij aan wie het gegeven is.”